

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

« Təsdiq edirəm »
Tədrisin təşkili və təlimi
texnologiyaları üzrə
prorektor vəzifəsini icra edən:
 dos. Z. I. Məmmədov
7 may 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050616 - İnformasiya texnologiyaları

Fakültə: Aqrar və mühəndislik

Kafedra: Texnologiya və texniki elmlər

Fənnin adı: Əməliyyat sistemləri.

I. Fənn haqqında məlumat:

Kodu: İPF-B13

Tədris ili: I (2025-2026) Semestr: II

Tədris yükü : Cəmi: 20 saat (10 saat müəhazirə, 10 saat laboratoriya)

Tədris forması: Qiyabi

AKTS üzrə kredit: 6 kredit

Auditoriya N: Saat:

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, dərəcəsi: Ələskərov Nadir Hüseyn oğlu b/m

Kafedranın ünvanı: Füzuli 170 a

Məsləhət saati: V – gün saat 12:00- da.

E-mail ünvanı: nadir.alaskarov@gmail.com

III. Təvsiyyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

1. "İnformatika" Dərslik. S.Q.Kərimov, S.B.Həbibullayev, T.I.İbrahimzadə.
Bakı 2002

2. "İnformatika və kompüterləşmənin əsasları" Ə.Abbasov, M.Əlizadə, E.Seyidzadə. Bakı 2009"

3. "N.Allahverdiyeva, M.Namazov. "Kompüter informasiya kommunikasiya texnologiyaları" Bakı-2012

4. "İnternet resursları". Google.az

Əlavə:

1. "Kompüter şəbəkələrinin əsasları və proqram təminatı". T.I.İbrahimzadə, V.B.Sərdarov.
Bakı-2008

IV. Prerekvizitlər: Bu gün informasiya cəmiyyətinə keçid şəraitində Azərbaycan təhsil sisteminin qarşısında duran ən əsas vəzifələrdən biri kimi innovasiya texnologiyalarını dərinlən bilən, onları öz işinə tətbiq etməyi bacaran və yeni iqtisadi münasibətlər şəraitində əmək bazarının tələblərini ödəyə biləcək mürəkkəb iqtisadi münasibətlər şəraitində rəqabətə davamlı kadrların – şəxsiyyətlərin yetişdirilməsidir.

V. Korekvizitlər: Müstəqil və qrup şəklində fəaliyyət göstərmək bacarıqlarına yiyələnmək; Zəruri informasiyanı axtararaq tapmaq və ondan sistemləşdirilmiş formada istifadə etmək;

VI. Fənnin təsviri və məqsədi:

Əməliyyat sisteminin köməyi ilə istifadəçi-kompüter dialoqu yaranır, əməli və daimi yaddaş qurğuları iş prosesinə qoşulur, kompüter idarə edilir və istənilən proqram işə düşür. Beləliklə, ƏS-nin əsas funksiyası kompüterlərin ehtiyatlarının (fiziki ehtiyatlar (mikroprosessor, monitor,

disklər) və məntiqi ehtiyatlar (proqramlar, fayllar və s.) və hesablama sistemləri proseslərinin idarə olunmasıdır. Əməliyyatlar sistemlərinə PC DOS, OS/2, MS DOS, UNIX, Windows-u göstərmək olar.

ƏS-ləri yerinə yetirdikləri funksiyalarına görə üç qrupa bölünürlər:

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixi qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır və onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Tələbələr bilini 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 ballı tələbə semestr ərzində, 50 ballı işə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 ballı aşağıdakılar aiddir: 30 ballı kollokviuma görə, 20 ballı seminar. İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

-10 bal- tələbə keçilmiş material dərinədən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəfidir.
-9 bal-tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzusunun mətnini tam açə bilir.

-8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bezi qüsurlara yol verir;
-7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bezi məsələləri əsaslandırə bilmir

-6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.

-5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.

-4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bezi səhvlərə yol verir;
3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;

1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.

-0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı ballın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı balla əlavə olunur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

100 bal- əla (A)

81-90 bal- çox yaxşı (B)

71-80 bal- yaxşı (C)

61-70 bal- kafi (D)

51-60 bal – qənaətbəxş (E)

51-baldan aşağı- qeyri-kafi (F)

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam –intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülecək.

X. Təqvim mövzu planı: Mühazirə 10 saat, laboratoriya 10 saat, Cəmi: 20 saat

N	Keçirilən mühazirə, seminar, məşğələ, laboratoriya və sərbəst mövzuların məzmunu	Mühazirə	Tarix	Seminar Lab	Tarix
1	Pproqram təminatı anlayışı. Proqram təminatının təyinatı və təsnifatı. Tətbiqi proqram təinatı. Plan:	2		2	

	1. Sistem proqram təminatı. 2. Texniki xidmət proqramları 3. Proqramlaşdırma sistemləri. Mənbə: 1, 2, 3				
2	Əməliyyat sistemləri. MS DOS əməliyyat sistemi, yüklənməsi və əmrləri Plan: 1. Əməliyyat sistemlərinin inkişaf tarixi. 2. Əməliyyat sistemlərinin təsnifatı. 3. Əməliyyat sistemlərinə olan tələbatlar. 4. MS-DOS ə/s strukturu və funksiyalar 5. MS-DOS əməliyyat sisteminin yüklənməsi. 6. MS-DOS ə/s daxili və xarici əmrleri. Mənbə: 1, 2, 3	2		2	
3	Fayl sistemi və onun təşkili. Fayl strukturu xidmət. Plan: 1. Fayl-16, Fayl-32 fayl sistemi. 2. NTFS – fayl sistemi 3. NTFS-FAT-la müqayisədə əsas üstünlükləri. 4. Faylın yaradılması və adlandırılması. 5. Kataloqlar. 5. Fayl və kataloqların silinməsi. Mənbə: 1, 2, 3	2		2	
4	Windows əməliyyatlar sistemi. Windows əməliyyat sisteminin fayl sistemi. Plan: 1. Windows əməliyyat sisteminin tarixi. 2. Windowsun üstün cəhətləri. 3. Windowsun çatışmayan cəhətləri. 4. Örtük proqramları. 5. Fayllar üzərində əməllər. 6. Faylların əsas xassələri. Mənbə: 1, 2, 3	2		2	
5.	Windowsun istifadəçi qrafik interfeysi. Windows 10 - əməliyyat sistemi. Plan: 1. Əsas anlayışlar. 2. Qrafik interfeys. 3. İşçi stolun təyinatı. 4. Windows 10 ə/s –ləri haqqında qısa məlumat. 5. Windows 10 ə/s-i ilə gələn yeniliklər. 6. İş masası və onun əsas elementləri. 7. İş masasının kontekst menyu. Mənbə: 1, 2	2		2	

Fənnin tədrisində tələb olunan təhizat: informatika və ya kompyuter otağı,

proyektor, elektron lövhə, internet rabitə.

Verilən mövzuların bir qismi əlavə mövzu kimi (tənişliq üçün oxu), bir qismi isə müstəqil iş kimi təqdim olunacaqdır.

XI. Tələbələr fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

- Informasiya texnologiyalarının fənn ilə əlaqələndirmək;

- Əməliyyat sisteminin köməyi ilə istifadəçi-kompüter dialoqu yaranır, əməli və daimi yaddaş qurğuları iş prosesinə qoşulur, kompüter idarə edilir və istənilən proqram işə düşür. Beləliklə, ƏS-nin əsas funksiyası kompüterlərin ehtiyatlarının (fiziki ehtiyatlar (mikroprosessor, monitor, diskler) və məntiqi ehtiyatlar (proqramlar, fayllar və s.)) və hesablama sistemləri proseslərinin idarə olunmasıdır. Əməliyyatlar sistemlərinə PC DOS, OS/2, MS DOS, UNIX, Windowsu göstərmək olar.

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri

- Informasiya kommunikasiya texnologiyaların əsas anlayışları ilə tanış olacaqlar
- Hesablama texnikasında istifadə olunan say sistemləri və alqoritmləşdirmə prinsiplərini öyrənəcəklər,
- Kompüterlərin yaranma tarixi və onların arxitekturasını araşdıracaqlar
- Əməliyyat sistemləri ilə işləməyi öyrənəcəklər.
- Əsas və əlavə qurğular tanıyacaqlar.

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV. Fənnin kollokvium sualları:

1. Proqram təminatı anlayışı.
2. Proqram təminatının təyinatı və təsnifatı.
3. Təbii qurğuların təyinatı.
4. Sistem proqram təminatı.
5. Texniki xidmət proqramları
5. Proqramlaşdırma sistemləri.
6. Əməliyyat sistemləri.
7. MS DOS əməliyyat sistemi, yüklənməsi və əmrli
8. Əməliyyat sistemlərinin inkişaf tarixi.
9. Əməliyyat sistemlərinin təsnifatı.
10. Əməliyyat sistemlərinə olan tələbatlar.

XV İmtahan sualları.

Blok-1

1. Proqram təminatı anlayışı.
2. Proqram təminatının təyinatı və təsnifatı.
3. Təbii qurğuların təyinatı.
4. Sistem proqram təminatı.
5. Texniki xidmət proqramları
5. Proqramlaşdırma sistemləri.
6. Əməliyyat sistemləri.
7. MS DOS əməliyyat sistemi, yüklənməsi və əmrli

Blok-2

8. Əməliyyat sistemlərinin inkişaf tarixi.

9. Əməliyyat sistemlərinin təsnifatı.
 10. Əməliyyat sistemlərinə olan tələbatlar.
 11. MS-DOS ə/s strukturu və funksiyalar
- Blok-3
12. MS-DOS əməliyyat sisteminin yüklənməsi.
 13. MS-DOS ə/s daxili və xarici əməlləri.
 14. Fayl sistemi və onun təşkili.
 15. Fayl strukturu xidməti.
- Blok-3
16. Fayl-16, Fayl-32 fayl sistemi.
 17. NTFS – fayl sistemi
 18. NTFS-FAT-la müqayisədə əsas üstünlükləri.
 19. Faylın yaradılması və adlandırılması.
 20. Kataloqlar.
 21. Fayl və kataloqların silinməsi.
 22. Windows əməliyyatlar sistemi.
 23. Windows əməliyyat sisteminin fayl sistemi.
 24. Windows əməliyyat sisteminin tarixi.
 25. Windowsun üstün cəhətləri.
 26. Windowsun çatışmayan cəhətləri.

Blok-4

27. Örtük proqramları.
28. Fayllar üzərində əməllər.
29. Faylların əsas xassələri.
30. Windowsun istifadəçi qrafik interfeysi.
31. Windows 10 - əməliyyat sistemi.
32. Əsas anlayışlar.

Blok-5

33. Qrafik interfeys.
34. İşçi stolun təyinatı.
35. Windows 10 ə/s –ləri haqqında qısa məlumat.
36. Windows 10 ə/s-i ilə gələn yeniliklər.
37. İş masası və onun əsas elementləri.
38. İş masasının kontekst menyusu.

“Əməliyyat sistemləri” fənninin sillabusu 050616-“Informasiya texnologiyaları” ixtisasının tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.
Sillabus “Texnologiya və texniki elmlər” kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir
(_07_may 2025-ci il, protokol № _09_).

Kafedra müdiri: dos.R. Əliyev

Müəllim: b.m. N. Ələskərov